

DE TRIBUNE

Redactieadres:
D. J. WIJNKOOP N. Prinsengracht 10
Amsterdam.

SOC. DEM. WEEKBLAD

Administratieadres:
J. C. CETON, Wijtenbachstraat 13
Amsterdam.

VERSCHIJNT ELKEN ZATERDAG.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling 40 cent per 3 mnd.
Buitenland 65 ct. Losse nummers 3 ct.
Advertentiën per regel 15 cent. Bij abonnementen speciaal tarief.

Orgaan van de Soc.-Dem. Partij

Redactie:

J. C. CETON, H. GORTER, M. MENDELS,
W. v. RAVESTEIJN Jr. en D. J. WIJNKOOP.

INHOUD: De Sociaal-democratische Partij. — Onze kiesrechtnotie. — Marxisme en Revisionisme — Partijnieuws. — Oostenrijk en Servië. — Dwalingen in den klassenstrijd.

De Sociaal-demokratische Partij.

De Soc. dem. Partij heeft jongstleden Zondag haar eerste vergadering gehouden, een vergadering die de eigenlijke betekenis van haar oprichting duidelijk doet zien. Wat ook de aanleiding tot haar ontstaan moge wezen, — en daarover hebben we hier vaak genoeg gesproken — de Partij heeft zich door haar beginsel, zoowel als door haar strijdprogramma, in woord en daad dus, in theorie en praktijk vertoond als de partij van het proletariaat, en haar strijd gaat, zooals Gorter terecht zeide, tegen de bourgeoisie. Moeten we revisionisten of anarchisten bestrijden, dan alleen omdat we in binnen- en buitenland geleerd hebben, dat *hun* strijdwijze niet deugt, niet voert tot het doel: de verovering van de politieke macht door het proletariaat, om de totstandkoming van het Socialisme te bevorderen. Het is derhalve duidelijk en waar, dat wij ons noemen: **De Sociaaldemocratische Partij in Nederland.**

Maar de Sociaaldemocratische Partij is de partij van de arbeidersklasse. Het proletariaat, dat door de langzamer economische ontwikkeling van Nederland, hier later en langzamer dan in West-Europa tot bewustheid van zijn taak als revolutionaire klasse komt, heeft in Holland nog niet de blijvende politieke organisatie kunnen vinden, waarin *zijn* klasse-belangen den toon aangaven. De S. D. A. P., den parlementairen strijd te eenzijdig voerende, heeft zich steunende op haar kiezers, kleine burgers en kleine boeren, kleine handwerkers en politiek min of meer bevoorrechte groepen van arbeiders, niet enkel van den kwaden, maar ook van den goeden geest van de oude Socialistenbond ontdaan. Die goede geest was het oude revolutionaire gevoel, de klassehaat tegen de gansche bourgeoisie, een zeer gezonde en zeer redelijke haat, die het proletariaat in zijn strijd tegen de ellende opzweept, een haat, die juist toont dat het zelfs aan het sluipende Hollandsche kapitalisme niet gelukt is alle leven in het proletariaat te doodden. Welnu, die klassehaat, die revolutionaire energie, die afschuw van de kapitalistische onderdrukking, wij vereenigen ze in de Sociaaldemocratische Partij met de wetenschap van den weg, om uit de knechtschap van het kapitalisme te geraken. **Wij weten, hoe we eruit moeten komen;** wij hebben het steeds in „De Tribune” verkondigd, we hebben het Zondag op onze konstitueerende vergadering doen hooren, en de Sociaaldemocratische Partij zal het in zijn vergaderingen, in de a.s. verkiezingen en in zijn pers luide doen klinken: Wij willen in de eerste plaats strijden, om onze macht tegenover de gansche bezittende klasse te vergroeten. En elke beweging der arbeiders, hetzij een politieke of een economische, wij zullen ze zoodanig meestrijden, dat de arbeiders-klasse beter zal leeren zien: de Weg naar de Macht.

Voelt ge het ook niet, arbeiders, als we den weg

zien, dat we dan sterker zijn? Een ziende gaat immers zekerder op zijn doel af dan een blinde! Welnu, de theorie, het Marxisme, waarvan in de laatste tijden zooveel sprake is geweest, en die we in dit blad sinds zijn oprichting hebben gepropageerd, en thans in de Soc. Dem. Partij met alle middelen zullen blijven propageeren, ze doet niet anders dan uit de vele zoogenaamd „mogelijke” wegen, u den eenig-doelmatigen weg, den *noodzakelijken* duidelijk laten zien. En dat doet ze op grond van de jarenlange ervaring, van de praktijk onzer klasse in binnen- en buitenland, in vakbeweging en politiek.

Een onzer buitenlandsche kameraden heeft onlangs gezegd: „De wil zonder theorie is blind, de theorie zonder wil is lam.” De wil zonder theorie, dat was de oude Socialistenbond, hij dreef ten slotte blindelings naar het anarchisme. Thans hebben we een nieuwe situatie. De thans gevestigde Sociaaldemocratische Partij heeft in zijn beginselprogramma een theorie, dat bij ons geen ijdele opsiering van den weg, maar de weg zelve is, naar het Socialisme. Reeds zijn een aantal van de *felst-willende* arbeiders van de oude S. D. A. P. uit Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Leiden enz. tot ons gekomen. Maar wij, wij zijn geen sekte, maar een partij. Wij zijn geen predikers en leeraars, maar strijders! Niet de enkelen, maar de massa's moeten tot ons komen, wil onze leer tot een stuk leven worden in de Nederlandsche arbeidersbeweging. De metaalbewerker en de bouwvakarbeider, de arbeider in de transport-bedrijven zo goed als die der kleeding-industrieën, de aardewerker en de diamantbewerker, de bakkers en de typografen, de fabrieksarbeiders zoowel als de landarbeiders, en alle andere proletariërs van Nederland, zij moeten samen den grooten weg gaan van de Sociaaldemocratische Partij, wil onze theorie niet verlamd, onze weg niet ledig zijn. De mooiste weg dient tot niets als het verkeer er niet langs gaat. Onze klare theorie om het proletariaat uit het kapitalisme naar het socialisme te brengen, om de Hollandsche arbeidersbeweging uit haar donker moeras naar het lichtend einddoel te voeren, gelijkt zulk een doelooze weg, indien het Nederlandsche proletariaat haar niet op internationaal voorbeeld wil aanvaarden.

Maar wij vreezen niet. Wij weten dat uw aller onderdrukking hoe langer hoe zwaarder en gelijkjer wordt. Wij weten, dat het kapitalisme zelve u ook in Holland tot ééne vast willende massa tegenover het kapitaal aaneen smeedt. Wij weten, dat gij het revolutionaire gevoel vaak reeds hebt. Welnu, de Sociaaldemocratische Partij zal u het revolutionaire inzicht brengen. Wij weten dat gij de wil wel hebt; wij toonen u den weg. Blijft dan niet langer onverschillig staan. De organisatie, waarin *uw* klassebelangen den doorslag zullen geven, die is er nu in Nederland. Arbeiders, geeft haar een bloeiend leven, tot schrik van de bourgeoisie, tot bevrijding van u zelf en uwe klasse.

Gij draalt nog. Welnu, leest onze krant „De Tribune”, bezoekt onze vergaderingen, luistert naar onze woorden. Het Kongres van Zondag was het eerste levensteeken van de nieuwe Partij. Gij arbeiders hebt het met vreugde vernomen, dat hebben de daar aanwezigen gevoeld. Maar onze

krant is onze groeiende kracht. Laat zij u langzaam, als het niet anders kan, maar zeker in onze rijen voeren.

Kleine bezwaren zullen er misschien telkens bij u zelve opkomen. Vele misverstanden zullen omtrent ons worden verspreid. Maar één ding weet ge nu toch, nu ge ons gehoord hebt, zeker: Wij zijn *uw* toekomst! Vroeg of laat *moet* ge onzen weg gaan! En al uw bezwaren, al uw misverstaan wordt opgeheld indien ge onze pers leest, indien ge tot onze rijen toetreedt. De strijd zelve zal u het best en het spoedigst ons inzicht brengen.

Arbeiders van Nederland! Over één punt willen wij nu reeds nader met u spreken, omdat ons Kongres juist daarin zoo bijzonder duidelijk sprak.

De burgerlijke partijen praten thans veel over directe hervormingen. Maar hebt ge wel eens goed erover nagedacht, welke *de* groote hervorming is, die ge noodig hebt? Het is het verdwijnen van het kapitalisme, en vrij baan voor het socialisme. Dacht ge, dat één burgerlijke partij u dat zou willen geven? Of zelfs maar één hervorming, om daartoe te geraken? Neen, niet waar. Wat *zij* u geven willen, moet juist dienen om u in de slavernij van het kapitaal te houden. Alleen gij zelf kunt, tegen hen in, uw macht vergroeten, als ge er voor wilt strijden. Strijden moet ge dus om de macht.

En wat is de strijd, die heden ten dage *allerwegen* het proletariaat het best tot één machtige eenheid verbindt? Ons Kongres heeft het u doen hooren: Dat is het Algemeen Kiesrecht. Zegt niet: Wij vragen brood, geen stem. Zegt niet: Wij vragen werk, geen recht. Zegt niet: Wij vragen vrijheid, geen macht. Als gij geen bedelaars wilt zijn met uw vragen, Hollandsche arbeiders — en dat wilt en moogt ge niet zijn, niet waar? — dan moet ge zelf de macht veroveren, om te kunnen arbeiden voor eigen bestaan en om vrij te leven. De eerste stap tot de macht is de strijd om het Kiesrecht en de invoering daarvan. Hier gaan alle belangen der arbeidersklasse samen; hier scheiden ondanks schijn en gepraat uw belangen zich van die der gansche bourgeoisie, van liberalen en zgn. „demokraten” evengoed als van konservatieven en klerikalen.

Als ge het Kiesrecht hebt veroverd, dan eerst hebt ge een wapen, het krachtigste in de kapitalistische maatschappij, om te strijden niet alleen vóór achurendag en arbeids-wetgeving, tegen militarisme en koloniale politiek, maar ook en vooral ter verovering van de Staatsmacht, en tot het brengen van het Socialisme.

Het zijn einstige tijden, die we te gemoet gaan. De scherpste economische crisis, die nog ooit het proletariaat geteisterd heeft, kruipt nog steeds door de landen. De scherpste politieke crisis, die sinds tientallen van jaren in Europa is doorgemaakt, sluipt al nader bij. Proletariaat van Nederland! Gij moet uw oogen en ooren thans wijd open zetten, om, nu ge daar midden in leeft, de tijden goed waar te nemen, en tot uw machts-versterking te leeren gebruiken.

Ontwaakt voor het te laat is, en sluit u aan bij onze nieuwe en jonge macht:

De Sociaaldemocratische Partij.

Wp.

Onze kiesrechtmotie.

De S. D. P. heeft op haar constituerende vergadering in een motie haar meening uitgesproken omtrent de taktiek, die de revolutionaire arbeidersbeweging in dit stadium der Nederlandsche politieke verhoudingen behoort te volgen, teneinde het snelst haar doel te bereiken: machtsvorming der arbeidersklasse en het gevolg daarvan democratisering der staatsinrichtingen, welke de voorwaarde is voor de groote hervormingen op maatschappelijk gebied, die zij in haar strijdprogram heeft geformuleerd.

Deze motie, welker beteekenis en zin op het congres is uiteengezet door den inleider van den leiddraad voor het strijdprogram, die aan de commissie voor dit program als basis voor haar werk zal dienen, gaat uit van twee groote grondgedachten, die ook in den leiddraad zijn belichaamd.

De eerste dezer grondgedachten is, dat, zooals de S. D. A. P. het op haar congres van 1899, d.w.z. in de eerste jaren van haar politiek en parlementair optreden, uitdrukte, de arbeidersklasse in haar geheel in staat moet zijn, invloed op den staat uit te oefenen, vóór er van een werkelijk goede, sociale wetgeving sprake kan zijn, d.w.z. vóór de wetgeving ter bescherming van de arbeidersklasse tegen de ergste gevolgen van kapitalisme en loonstelsel meer dan schijn, dus werkelijkheid kan worden. De motie op het congres der S. D. A. P. te Leeuwarden, bij de heropening van den strijd voor het Algemeen Kiesrecht, aangenomen, legt deze gedachte neer in de woorden:

Van oordeel, dat geen werkelijke arbeidersbeweging kan tot stand komen, zolang niet de arbeidende klasse zelve, door invoering van algemeen kiesrecht en na een oordeelkundig gebruik daarvan, hare belangen in de wetgevende macht behartigt

alsmede in de zinsnede der 3e alinea, welke luidt: terwijl juist elke sociale hervorming buiten de medewerking der arbeiders zelve om, gevaar voor nieuwe benadeeling der arbeidersbelangen doet ontstaan,

een zinsnede, welker juistheid door de practijk onzer „sociale wetgeving” in de laatste 10 jaar — men denke slechts aan de wet op het arbeidscontract, het ontwerp-wet op de ziekte-verzekering van den vrijzinnig-democratischen minister Veegens, de arbeidswetgeving-ontwerpen van het ministerie-Kuyper, buitengewoon helder is gebleken, zoodat daaromtrent wel geen meningsverschil meer mogelijk zal zijn.

De tweede grondgedachte, waarvan onze motie uitgaat is deze, dat *alleen* de arbeidersklasse belang heeft bij, en dus den strijd moet voeren voor volledige democratisering der staatsinstellingen, d.w.z. voor het algemeen kiesrecht, zooals dat in de motie nader wordt geformuleerd, toegepast op alle vertegenwoordigde lichamen, dat alle andere klassen, van die der groote kapitalistische bourgeoisie, het grootgrondbezit, de hooge financiers af tot de kleine en kleinste burgers en boeren, ja tot de geproletariseerde handwerkers toe, niet alleen geen belang hebben bij een dusdanige volledige democratisering der staatsinstellingen, maar dat hun belang zich daar zelfs, in meerdere of mindere mate, tegen verzet, en dat zij derhalve, aangezien elke klasse ten slotte slechts haar klassebelang en niets anders nastreeft, zich niet kunnen beijveren, ja zelfs niet kunnen neerleggen — tenzij gedwongen — bij een doorvoering van de democratie in alle staatsinstellingen, zooals die in de motie — in verband met het strijdprogram — wordt geeischt, en dat al hun verklaringen en woorden ten gunste van het A. K. derhalve geen andere waarde hebben dan frases, die dienen moeten om tegenover de arbeidersklasse hun werkelijke belangen en hun werkelijk doel, dat *niet* is het volstreekte A. K. te verbergen. Dat m. a. w. de verklaringen van andere klassen en maatschappelijke groepen vóór het A. K. geen andere beteekenis hebben dan platonische of demagogische of reactionnaire verklaringen. Dat zij dit moeten zijn krachtens het klasse-karakter van diezelfde klassen, resp. van de partijen, welke haar vertegenwoordigen. En, wat hieruit onmiddellijk volgt, dat het voor de arbeidersklasse dus van het hoogste, ja van overwegend belang is, om bij haar streven naar de volstreekte democratie, zich de „schijnmanoeuvres”, zooals het in de motie der S. D. P. heet, der verschillende burgerlijke partijen — d. w. z. van de klassen die deze partijen vertegenwoordigen, — goed voor oogen te stellen, teneinde deze manoeuvres te onthullen en ze zoo te kunnen bestrijden. Immers: voor een revolutionaire klasse als die der arbeiders, met een grootsch doel voor oogen, de verovering der politieke macht, de dictatuur van het proletariaat, is klaarheid

omtrent den weg, dien zij voor zich heeft, klaarheid omtrent de middelen om tot haar doel te geraken. klaarheid ook omtrent de hinderpalen op dien weg, omtrent de vijanden, die haar op dien weg belagen, omtrent het wezen en karakter van halve vrienden, halve vijanden, schijnvrienden niet minder dan oprechte tegenstanders, een absoluut noodzakelijke voorwaarde.

De motie derhalve — dit heeft men al reeds bemerkt — gaat uit van een wetenschappelijke beschouwing onzer maatschappelijke en politieke verhoudingen, d. w. z. van de historisch-materialistische, de proletarische maatschappij-beschouwing, welke ons leert, dat de handelingen, het doel en het streven der verschillende individuen bepaald wordt door hun sociaal wezen, door hun maatschappelijk zijn, dat niets anders is dan de plaats, welke zij innemen in het maatschappelijk productieproces, door hun maatschappelijke functie m. a. w., waaruit weer volgt, dat menschengroepen met een in hoofdzaak gelijksoortige plaats in het maatschappelijk organisme een gelijksoortig maatschappelijk karakter hebben en een gelijksoortig streven, zoodat m. a. w. hun klasse-karakter hun maatschappelijk en politiek streven bepaalt.

De motie gaat uit van de maatschappij-wetenschap, die door Marx en Engels is opgebouwd en die ook aan ons beginsel-program ten grondslag ligt.

De S. D. P. heeft met de aanvaarding dezer motie bij haar geboorte direct verklaard, dat zij zich, niet alleen in haar theorie, niet alleen in haar algemeene beginselen, maar ook in de politieke practijk, in hare houding ten opzichte van andere klassen en partijen, wil houden aan de gedragslijn, die door de proletarische wetenschap wordt voorgeschreven. Maar het is, tot juist verstand van deze haar houding noodig, dat wij de historische en politieke omstandigheden nader beschouwen, die de taktiek voorschrijven, zooals die in de motie is aangegeven. Want — wij hebben dit aan den vooravond van het Deventer-congres nog eens uitvoerig en in 't algemeen uiteengezet — de Marxistische taktiek, de taktiek, zooals die door de stichters der Internationale in practijk is gebracht en na hen door hun leerlingen en volgers is voortgezet, houdt voortdurend rekening met de bijzondere omstandigheden en verhoudingen, die zoowel door den tijd, d.w.z. door de historische ontwikkeling als door de omgeving, d.w.z. de maatschappelijke en staatkundige verhoudingen in een bepaald land en in een bepaalde omgeving worden bepaald. Het komt er slechts, of liever het komt er echter juist op aan, uit die historische en maatschappelijke verhoudingen de goede conclusie te trekken omtrent de te volgen taktiek. En, naar onze meening kan dit niet beter geschieden, dan door de juistheid van onze taktiek te demonstreeren, in een helder licht te plaatsen door eerst haar tegendeel te beschouwen, de taktiek namelijk, zooals die totnogtoe, en in steeds sterker mate, gevolgd is door de partij, welke wij pas hebben verlaten, de S. D. A. P.

Ook wij zijn van meening, dat, zooals de politieke leider der S. D. A. P., Mr. P. J. Troelstra o.a. in 1901, tijdens de discussie over de schoolkwestie zeide, wij het oog moeten houden „op de politieke geschiedenis van ons land”, en dat wij, zooals hij in zijn nieuwste theoretische brochure: De Sociaal-democratische Arbeiderspartij (op pag. 10) zegt, rekening moeten houden met allerlei „in ons nationale leven wortelende” momenten, maar wij trekken uit deze beschouwing van onze „nationale verhoudingen” een geheel andere, een in de meeste opzichten aan de politieke practijk der S. D. A. P. lijnrecht tegenovergestelde conclusie.

Wij zullen dus uit het karakter der bijzondere verhoudingen, waaronder de arbeidersklasse in Nederland den strijd om de macht moet voeren, aantoonen, dat de S. D. A. P. een verkeerde taktiek heeft gevolgd, een taktiek, die haar meer en meer afvoert van den juisten weg ter verovering van een zoo groot mogelijke machtspositie en dat de S. D. P. gedwongen is, een andere taktiek te volgen ter bereiking van dit doel. v. R.

Marxisme en Revisionisme. ¹⁾

Het Marxisme draagt zijn naam naar onzen grooten voorvechter Marx. Marx' levenswerk is geweest het zoeken naar en het doorgronden van het wezen van het kapitalisme. Bij zijn onderzoek heeft hij het wezen der klassen ontdekt. Hij zag hoe de loonarbeiders het kapitaal maken, door een deel

¹⁾ Een gedeelte van de rede van Gorter over het Beginsel-program, uitgesproken op het Congres der S. D. P. Weldra verschijnt het geheele Congresverslag.

van hun arbeid zonder vergoeding den bezittenden te geven. Hij heeft geleerd, hoe de klasse der loonarbeiders door de ontwikkeling der productiekrachten noodzakelijk eene andere productiewijze moet willen, en hoe zij bij de pogingen om dien wil uit te voeren, te verwezenlijken, in strijd komt met hen, die bij de oude productiewijze, de kapitalistische, belang hebben.

Die theoretische ontdekking heeft Marx in de practijk omgezet. Zijn leer is tevens daad, is tevens strijd. Hij zeide niet alleen: Het kapitaal ontstaat door onbetaalde arbeid, doch ook: Proletariërs aller landen verenigt u, om dezen grondslag der maatschappij te vernietigen.

En even als hij op theoretische gronden meende, dat de tegenstelling der niet-bezittenden tegen de bezittenden eene *onoverbrugbare* was, immers gelegen niet in den kwaaden wil der menschen, maar in het historisch gegroeide wezen der dingen, in het voortbrengingsproces — zoo meende hij ook, dat alleen door *onverzoenlijken* strijd van de proletariërs tegen de kapitalisten, die tegenstelling kan worden weggenomen.

Marxisme is het geloof in die theorie en in dien strijd. Marxisten worden genoemd zij, die meenen dat die theorie over het ontstaan van het kapitaal en de scheiding der klassen de juiste is, en dat deze wijze van den klassenstrijd te voeren de juiste is.

Begrip van de onverzoenlijke tegenstelling tusschen proletariaat en bezittende klasse, begrip van de oplossing van den strijd alleen door de *overmacht* van het proletariaat en — niet alleen *geloof* daarin, want het geloof is goedkoop, — maar vooral ook het handelen naar dat geloof, het voeren van den strijd tegen de kapitalisten vooral, volgens dat geloof, dat is Marxisme.

Wetnu, het oude program der S. D. A. P., het program dat wij u voorstellen tot het program der nieuwe partij te maken, begint aldus:

„De ontwikkeling der maatschappij heeft geleid tot de kapitalistische voortbrengingswijze, waarbij de grond en de arbeidsmiddelen zich bevinden in handen van enkele personen, tegenover welke zich de klasse heeft gevormd van hen, die, van alle bezit ontbloot, totaal van de bezittende klasse afhankelijk zijn.”

Zie hier reeds onmiddellijk, door den laatsten regel de onoverbrugbare kloof geconstateerd tusschen bezitters en niet-bezitters. Hier is Marx aan het woord, niet Bernstein. (*Applaus.*)

Dan gaat het program aldus verder: „Deze kapitalistische productiewijze heeft tengevolge, dat de bezittende klasse zich steeds meer verrijkt ten koste der niet-bezitters, wier armoede toeneemt met hun groeiend aantal en die worden vermeerderd met de leden van den ondergaanden middenstand, welke door de onmogelijkheid om de concurrentie tegen het groot-kapitaal vol te houden, hun klein-bezit hebben verloren en tot proletariërs zijn gemaakt.”

Over een enkel woord zouden wij hier kunnen discussieeren, maar de geheele gedachte is juist en wordt nog pas weder door Deutsche statistieken gestaafd.

Dan komt de passage over de crisissen, waarvan gezegd wordt dat zij „bewijzen, dat onder het stelsel der bestaande voortbrengingswijze de menscheit haar niet meer beheerschen kan.”

Ook dit is wederom volkomen Marxistisch gedacht: Hier wordt op de tegenstelling gewezen tusschen productiekrachten en productieverhoudingen, en gezegd, dat eerst dan in alle behoeften kan worden voorzien, als de productieverhoudingen met de productiekrachten in overeenstemming zijn gebracht.

En dan verder, als van het streven der arbeidende klasse naar het socialisme wordt gesproken, zegt het program, als het den klassenstrijd beschrijft: „Hieruit heeft zich de klassenstrijd ontwikkeld, die zich zoowel openbaart in den strijd eener politieke arbeiderspartij om de politieke macht en ter opwekking van het klassenbewustzijn bij de arbeiders, als in den strijd der vakverenigingen” enz.

Hier wordt dus uitdrukkelijk vastgesteld, dat niet de hoofdzaak is de strijd om de kleinere hervormingen; die worden eerst in de tweede plaats genoemd, de vakverenigingsstrijd ter verkrijging van betere arbeidsvoorwaarden etc. staat volgens dit program achter bij den strijd om het geheel, bij de opwekking van het klassebewustzijn.

Verder wordt er nog op gewezen dat wij iedere beweging der arbeidersklasse „zoodanig hebben te ondersteunen, dat daardoor hun klassebewustzijn wordt opgewekt en hunne macht tegenover de bezittende klasse wordt versterkt.

Gij ziet: niet de hervormingen staan in dit program vóóran, maar het opwekken van het klassebewustzijn, het versterken der organisatie. En dit natuurlijk juist als het beste middel om ook hervormingen te krijgen.

Dat is alles volkomen Marxistisch, dit program is in waarheid Marxistisch.

Wat is nu echter het Revisionisme?

De Revisionisten willen de leer en de praktijk der Marxisten herzien. Revisionisme beteekent herziening, lust tot herziening. De herziening van de theorie van Marx leverde niet veel op maar die der praktijk lokte zoo vele aan, dat men nu revisionisten vindt in alle landen en dat het Marxisme zoowel in den vak- als in den politieken strijd is doorgedrongen en overal een belangrijke plaats inneemt.

Wat herzag het revisionisme in de praktijk?

Het herzag de praktijk van den onverzoenlijken strijd tegen het kapitalisme, zooals die uit de leer van Marx volgt. Men kon die leer zelve niet herzien. De concentratie van het kapitaal, het steeds toenemend aantal der bezitloozen, de aldoor grooter wordende maatschappelijke ellende, de verscherping van den klassenstrijd, de beheersching van het maatschappelijk bewustzijn door het maatschappelijk zijn, het revisionisme knaagde er wel aan, maar de harde schaal hield den kern van het Marxisme ongedeed. Maar zonder nieuwe theorie, zette het revisionisme diep de tanden in de praktijk van het Marxisme en het wist die praktijk, juist in haar onverzoenlijkheid, hier en daar zelfs tijdelijk te vernietigen.

De herziening van de praktijk kwam op dezen nieuwen niet-Marxistischen regel neer: Voer den klassenstrijd niet meer onverzoenlijk, strijd niet altijd zoo, dat het klassebewustzijn wordt opgewekt, strijd niet altijd zoo dat ge de verovering van de staatsmacht en het socialisme voorop stelt, maar... richt uw actie zoo in, dat ge aan de burgerlijke klassen niet te veel aanstoot geeft, houd uw eigenlijke bedoelingen op den achtergrond, verwacht niet alles van uw eigen kracht, doch ook iets en zelfs veel van de bourgeoisie en vooral van de burgerlijke democratie, ondersteun die, sluit compromissen met haar, verwerp niet principieel hare begrotingen, maar ga in haar ministeries als ge er een onmiddellijk voordeel in ziet. Doe dit alles ook, al wordt het klassebewustzijn van den arbeider geschaad. Want... het onmiddellijk voordeel dat ge met uw toeven behaalt, is meer waard dan het toenemen van het revolutionair bewustzijn.

Dit is het Revisionisme.

Soc. Dem. Partij, afd. Amsterdam.

Huishoudelijke Vergadering op WOENSDAG 24 MAART - 8¹/₂ uur in Handwerkers Vriendenkring.

AGENDA:

Verslag Kongres. Herstemming P. B.
Vaststelling distrikten, waar aan de verkiezing wordt deelgenomen.
Verkiezing van kandidaten voor de Tweede Kamer.
Aansluiting A. B. B.
Huishoudelijk Reglement.
Vaststelling van Openbare, Cursus- en Wijkvergaderingen.
Kolportage Tribune.
Rondvraag.

HET BESTUUR.

Partijnieuws.

Zondagmiddag half twee openbare spoed-vergadering van afgevaardigden van de S. D. P. in Handwerkers Vriendenkring, ter bespreking van de voorstellen van het Internationaal Bureau. De afdelingen vergaderen daartoe Zaterdagavond. De stukken worden tegelijk met „De Tribune” toegezonden.

Alle zaken, 't partijsecretariaat betreffende richtte men thans aan M. Mensing, v. Eeghenlaan II.

Hieronder volgen de adressen der afdelingen, reeds nu geconstitueerd.

AMSTERDAM.

Secr. J. C. Ceton, Wijtenbachstraat 13.

ROTTERDAM.

Secr. C. B. Robbers, Honingerdijk 55.

UTRECHT.

Secr. S. A. Leverland, Fred. Hendrikstraat 52.

's GRAVENHAGE.

Secr. B. Coltof, Joh. Camphuisstraat 134.

LEIDEN.

Secr. J. Verver, Hooge Ringdijk.

BUSSUM.

Secr. J. Mulder, 's Gravelandscheweg 58.

DELFT.

Secr. S. Wacht, Oosteinde 254.

ZWOLLE.

Secr. J. G. Themans, Rheynevis Feithlaan.

WESTEREMDEN.

Secr. Melle Stel.

Spreekerslijstje.

Allen, die zich bereid verklaren, om als spreker op te treden, worden verzocht zich op te geven aan 't partijsecretariaat.

Statuten.

Als voorloopige maatregelen heeft 't Partijbestuur vastgesteld, dat de afdelingen voor elk harer leden 2 cent afdragen aan de Partijkas. Zoo man en vrouw beiden lid zijn, bedraagt dit voor samen 3 cent.

Algemeene leden storten een bijdrage van f 3.— per jaar.

We verzoeken echter, zoo dit eenigszins mogelijk is, reeds nu een bijdrage te storten uit de afdelingskassen in de partijkas; 't is dringend noodzakelijk daar reeds vele uitgaven zijn gedaan en nog gedaan moeten worden.

Oostenrijk en Servië.

Sinds weken staat Europa voor het gevaar van een wereldoorlog. Telkens hoopt men het te bezweren, maar telkens duikt het gevaar opnieuw op, dreigender dan tevoren.

Even ontzettend als het vooruitzicht is op een ruïne van de gansche beschaving voor langen tijd, even belachelijk lijkt op den eersten aanblik de oorzaak van deze onverdragelijke situatie: de aspiraties van een dwergstaatje met minder dan 3 miljoen inwoners, dat eischen stelt aan een naburige groote mogendheid, die het met zijn 50 miljoen menschen gemakkelijk kan dood drukken. En deze aspiraties zelf schijnen weer alleen het werk van een eenige half-gekke avonturiers, onder leiding van een operette-prins van de belachelijkste soort.

Men zou zoo meenen, het lot van de wereld hing af van de luimen van een nog niet gaar jongmensch, die ons als idioot wordt afgeschilderd.

Evenwel zóó krankzinnig is de burgerlijke samenleving toch niet, en ook de Serviërs zijn noch zoo schaamteloos, noch zoo idioot, als ze dien politici schijnen, die hun licht omtrent de Balkan-volken bij de geleerden van (het Duitsche spotblad) de *Simplissimus* opsteken. De Serviërs hebben degelijken gronden voor hun houding van het oogenblik.

Men zou kunnen aannemen, dat de houding van Servië enkel het resultaat was van de nationale gedachte, die op een gegeven trap van ontwikkeling opduikt en in Servië hetzelfde recht van bestaan heeft als in Duitschland, Italië, Polen, waar zij als revolutionaire factor de gansche beschaafde wereld van de vorige eeuw in beroering bracht. Deze nationale gedachte van het samenvatten van alle Serviërs in één aaneengesloten Groot-Servië speelt zeker in de tegenwoordige situatie een rol; maar het verklaart niet, waarom Servië het juist thans noodzaakt, het uiterste te wagen en den overmachtigen buurman te prikkelen, en evenmin, waarom naar het schijnt, het heele volk door de oorlogskoorts is aangepakt.

Op den trap van ontwikkeling, waarop Servië zich bevindt, wordt de nationale gedachte bijna enkel door groepen van het intellect gedragen, bovendien nog door de kooplieden en door de bij vergroting van den Staat belang hebbende dynastie, maar niet door de boeren, die in Servië de groote massa van de bevolking, ongeveer 90 procent, omvatten. Er moeten bijzondere omstandigheden aanwezig zijn, die ook de boeren voor de groot-Servische idee ontvankelijk maakten. Deze omstandigheden vinden hun grond in de geografische ligging van het land en in de economische ontwikkeling.

Wel is Servië een agrarisch land, bijna geheel zonder industrie, maar het bleef niet buiten aanraking met het Kapitalisme. De produktie voor eigen gebruik verdwijnt hoe langer hoe meer; de boer heeft geld nodig, moet dus een markt hebben voor zijn waren, en daar hij in het eigen land geen stedelijke, geen industriële bevolking heeft, die voldoende is, om hem zijn produkten af te nemen, heeft hij een buitenlandsche markt dringend nodig. Gemakkelijke en geregelde export voor zijn agrarische produkten is een levensvraag voor Servië.

Bij dezen export is hij echter volkomen afhankelijk van Oostenrijk, dat juist daar aan Servië grenst, waar de snelste en beste uitvoerwegen van het land liggen. Ongeveer 80 procent van de Servischen uitvoer gaat naar en door Oostenrijk. Het zijn agrarische produkten, fruit, tarwe, gevogelte, en vooral varkens.

Servië's economisch bestaan hangt dus geheel van Oostenrijk af. Is de Oostenrijksche handels- en verkeers-politiek Servië goed gezind, dan heeft de Habsburgsche Monarchie (d.i. Oostenrijk) in Servië een trouw vazal. Maar hoe meer die politiek erop is ge-

richt, Servië's uitvoer te bemoeilijken, des te meer moet de bevolking van Servië met een bijzonderen haat tegen Oostenrijk vervuld worden, en des te populairder moet de Groot-Servische idee worden, de gedachte n.l. aan de vereeniging van de in Servië, Bosnië, de Herzegowina, Dalmatië, *) Montenegro wonende Serviërs (misschien ook met aansluiting van de in Zuidelijk Hongarije wonende Serviërs en Kroaten) tot een zelfstandigen Staat, die begrensd wordt door de Adriatische zee, en zoo voor zijn uitvoer onafhankelijk is van alle burenen.

Met de wisselende handels- en verkeers-politiek van Oostenrijk wisselt ook de houding van Servië. Maar in de laatste jaren zijn de betrekkingen tusschen deze beide staten bijzonder slecht geworden.

Oostenrijk wordt een industrie-land. Maar dat beteekent nog niet, dat de agrariërs ophouden het te beheerschen; integendeel — dat zij onbeschaamder dan ooit worden, dat zij zich het monopolie op de binnenlandsche markt meer en meer trachten toe te eigenen — net als in Duitschland. Toch is Oostenrijk nog genoeg een agrarisch land — vooral het in zijn politiek den doorslag gevende Hongarije — om nog belangrijke hoeveelheden agrarische produkten uit te voeren.

De agrarische politiek van Oostenrijk-Hongarije streeft er dus naar, zijn ligging ten opzichte van Servië zóó te benutten, dat niet alleen de invoer in Oostenrijk, maar ook de doorvoer door Oostenrijk voor dat landje zoo moeilijk mogelijk wordt, zoodat de Servische konkurrentie niet alleen buiten de binnenlandsche Oostenrijksche markt, maar ook zooveel mogelijk buiten de wereldmarkt wordt gehouden. Juist in de laatste jaren voerde dit menigmaal tot een tarievenstrijd, die Servië aan den rand van een brankroet bracht en het den moed der wanhoop van den bankroetier gaf, die alles op één kaart zet, omdat hij erslechts bij winnen, niet meer verliezen kan.

Inderdaad is voor Servië alle economische opbloei uitgesloten, zoolang het binnen zijn tegenwoordige grenzen beperkt blijft en de heerschappij van de agrariërs in Oostenrijk niet gebroken wordt.

Geen wonder, dat de jongste politieke veranderingen op het Balkan-Schiereiland (n.l. dat Oostenrijk, Bosnië en de Herzegowina voorgoed inlijfde) Servië meer dan alle andere Balkan-landen in koortsachtige spanning bracht, en het er toe drongen, de tegenwoordige situatie in elk geval aan te grijpen, om een of andere concessie te erlangen, die zijn ellendigen toestand verbeterden kon.

Wat heeft het daarbij te verliezen — afgezien van de verwoestingen, die elke oorlog medebrengt, maar die toch slechts een voorbijgaand iets zijn? In het ergste geval vindt het nergens steun, wordt het ook door Oostenrijk ingelijfd. Dat beteekent evenwel voor den Servischen boer volstrekt nog geen ondergang, het kan zelfs zijn redding worden. Hij wint daarmee den vrijen handel met Oostenrijk en den vrijen toegang tot de zee. Weliswaar blijft hij ook dan nog afhankelijk van de spoorweg-politiek vooral van het (agrarische) Hongarije, welks regeering zich steeds vijandig betoont ten opzichte van de belangen van de Zuid-Slaven (Serviërs, Bosniërs, Dalmatiërs, Kroaten); maar slechter dan nu kan het toch niet worden. Integendeel, de Oostenrijksche Zuid-Slaven zouden door de toevoeging van Servië tegenover de Hongaarsche agrariërs zeer in kracht toenemen.

De Servische boer heeft dus door annexatie (inlijving) bij Oostenrijk niet zóó veel te verliezen, dat hij daarom tegen den oorlog zou moeten zijn. En het is aan de machinaties (listen) van de Oostenrijksche agrariërs gelukt, de haat van den Servischen boer tegen Oostenrijk ten uiterste op te wekken, zoodat hij de gewillige volgeling wordt van die Servische elementen, voor wie de bestaande situatie eveneens onverdragelijk is geworden, die echter bij een annexatie door Oostenrijk veel of alles te verliezen hebben, en derhalve geen anderen uitweg uit hun wanhopige situatie weten, dan het doen ontbranden van een wereld-oorlog. Deze elementen zijn vooral de dynastie en het intellect.

Voor Oostenrijk zou het heel gemakkelijk zijn, een einde te maken aan het oorlogs-gevaar. Het behoeft slechts aan de Serviërs eenige concessies te doen langs den weg van een gunstig handelsverdrag, en waarborgen te geven voor een doorvoer-politiek, die zich weet vrij te houden van chicanes, en de massa van het Servische volk is bevredigd, zijn oorlogs-partij is als een visch op het droge.

Deze politiek zou geheel in overeenstemming zijn met de belangen van Oostenrijks industrie en proletariaat. Zij zou niet alleen het oorlogsgevaar doen ophouden, de verdere oorlogskosten uitsparen maar ook goedkoopere levensmiddelen brengen.

Maar juist daarom heeft deze politiek geen kans te worden aangenomen. Liever leggen de agrariërs hun veelgeliefd „vaderland” de ontzettendste offers op in menschenlevens en welvaart, dan dat zij hun proletarische medeburgers goedkoop brood en vleesch gunnen!

Zoo zijn de uitzichten op een vreedzame bijlegging van het konflikt uiterst gering.

Dat echter dit konflikt niet zuiver plaatselijk is, maar een wereld-oorlog dreigt te doen ontbranden, dat is natuurlijk niet alleen de schuld van de agrariërs. Dat

*) Bosnië, de Herzegowina, Dalmatië en Hongarije zijn alle deelen van de Oostenrijksche Monarchie.

is de konsekwentie van het Imperialisme welks politiek die van het gezamenlijke kapitaal van alle moderne groote landen is, en die ze alle in zòd scherpe tegenstelling tegenover elkaar stelt, dat het de uiterste schranderdheid en onophoudelijke waakzaamheid vordert, om den vrede veilig en wel heen te loodsen door alle klippen raffen, die al dreigender oprijzen. Een enkel onbewaakt woord, laat staan een oorlog in den Europeeschen stormhoek (van den Balkan), en het vredeschip heeft schipbreuk geleden, de wereld-oorlog is er.

Des te noodiger is het voor het proletariaat van alle landen, op zijn hoede te zijn, en zich niet te laten medeslepen tot een lichtzinnigen steun aan de politiek van zijn ergste uitbuiters en onderdrukkers, een politiek die zijn toppunt bereikt in den volkerenmoord.

Die Neue Zeit.

KARL KAUFSKY.

Dwalingen in den klassenstrijd.

II.

In onze inleiding hebben wij aangetoond dat Vliegen schreef over allerlei „abstracties“, zonder ons te leeren wat eene abstractie nu eigenlijk is. Wij wezen er op, dat ieder begrip, zoowel proletariër, als boom, elke gedachte eene **abstractie** is, d.w.z. eene samenvatting van het algemeene, eene abstraheering van het bijzondere in de verschijnselen.

En verder hebben wij verklaard hoe juist *dwalen* daarin bestaat, dat men het algemeene als bijzonder verschijnsel aanziet, het bijzondere als het algemeene. Dat Vliegen's meeningen in dezen zin op dwalingen gegrond zijn, zullen wij nu hebben aan te toonen, dwalingen hieruit voortspruitend, dat hij het bijzonder-Nederlandsche als het **algemeene** beschouwde, terwijl het algemeen kapitalistische hem een bijzonder verschijnsel toeschijnt.

De eerste dwaling van Vliegen, die wij zullen behandelen is die, welke hij in het hoofdstuk: „De Proletariër“ over geschoolden en ongeschoolden arbeid neerschrijft.

Daar schrijft hij over de opvatting uit „de socialistische lectuur en redeneering“: dat de geschoolde arbeid afneemt, de ongeschoolde toeneemt, als over eene abstractie „die, als men ze toetst aan de werkelijkheid in onzen tijd, geen stand meer kan houden.“ „Daar is niets van aan, de vakbekwaamheid is eer een belangrijker factor, dan voorheen.“ En even vroeger zegt hij:

„Terwijl men de machine zag als de oorzaak, die den arbeider, om het zoo uit te drukken, ontschoolde, zijn thans juist de vakken, waarin de machine de grootste rol speelt, die waarin aan den arbeider de hoogste eischen worden gesteld.“

Vliegen herhaalt hier eene zijner theorieën reeds in zijn boekje „Kapitalisme in Nederland“ verkondigd, waar hij deze gedachte aldus uitsprekt:

„Men heeft een tijdlang gedacht, dat de rol, die de arbeider speelde in de productie, zou gaan verminderen in waarde. Dit is niet uitgekomen, de arbeider heeft nog steeds de eerste rol; van zijn bekwaamheid en vaardigheid en ontwikkelingspeil hangt ten slotte nog schier alles af.“ (bl. 50).

Vliegen schrijft in zijn artikel: „ahast geen tegenspraak mee, te zullen ontmoeten,“ als hij dit constateert. Wij „Marxisten van de slechte toon“ voor wie de „ontkenning en tegenspraak“ het levensprincipe is, zullen ook thans maar weer eens ontkennen en tegenspreken, al zullen wij thans ook voor de afwisseling — was er niet voortdurend een roep, dat wij nooit iets bewezen? — die tegenspraak bewijzen.

En wij zullen een **burgerlijk** geleerde laten spreken. Dr. Kurt Rathenau, die in het jaar 1906 een boek uitgaf over de ontwikkeling der Duitsche machine-industrie, een bedrijf, waarin volgens Vliegen aan den arbeider „de hoogste eischen worden gesteld.“

Wat schrijft nu Rathenau op bl. 40?

„Terwijl in vroegeren tijd de arbeider een flinke, degelijke werkman moest zijn, in staat een geheel stuk werk af te maken, iemand, die duur betaald werd, kunnen nu verscheidene, minder flinke arbeiders, die het vak pas „aangeleerd“ hebben — dat zijn zij, die het vak niet als beroep geleerd, maar later in den loop van den tijd die kennis aangeleerd hebben, ook met lagere loonen betaald worden — in zijne plaats treden.“

Verder lezen wij dan op bl. 450, nadat Rathenau ons medegedeeld heeft, hoe door uitvindingen, op het gebied der werktuigkunde, die haar hoogtepunt bereiken in de automatische machines, de degradatie van den arbeider, zijne ontscholing steeds verder gaat. Hij schetst ons dit als de tendenz, „de duurder geschoolde arbeidskrachten door goedkoopere te verdringen,“ als het streven „aangeleerde arbeiders aan de machine te zetten, aan wier technische ontwikkeling mindere eischen gesteld worden.“

Dan beschrijft hij de automatische machine en hare doordringing; het werktuig, dat alleen maar door de menselijke hand in beweging behoef te worden gezet, maar dat overigens „het werk, zonder welk opzicht ook, uitvoert. Het werktuig wordt automatisch, en bij het eindigen van het werk schakelt de machine zich ook automatisch uit.“ (bl. 47.)

„Het spreekt van zelf, dat zulke machines door ongeschoolde arbeiders bediend kunnen worden en dat zelfs verscheidene machines, zoo nu en dan wel

4 à 6, ja zelfs 10 machines, met gemak door één arbeider bediend en bewaakt kunnen worden.“ (bl. 47).

Wanneer gaat de kapitalist over tot het invoeren van dergelijke werktuigen? Wij behoeven niet te zeggen, dat de concentratie van het kapitaal eene groote hoogte moet hebben bereikt, voor dit algemeen mogelijk is. Maar tevens, daar, waar de arbeidersloonen het hoogste zijn, is de prikkel er toe het sterkst.

„De hoge loonen in Amerika, die driemaal zoo hoog zijn als in Duitschland, dwingen er toe steeds nieuwe middelen uit te denken, om de machines te volmaken, om de loonkosten te reduceeren. Daarom stammen de meeste uitvindingen op het gebied van machinebouw, en speciaal van den werktuigmachinebouw uit Amerika.“ (bl. 47).

Duidelijk zien wij hier dus uit, dat het pogen der arbeidersklasse, om zich een beetje groter deel van den maatschappelijken rijkdom te veroveren, onmiddellijk beantwoord wordt door de klasse, die ook voor zich de wetenschap heeft gemonopoliseerd, met pogingen, die maar al te zeer resultaat hebben, tot degradatie der arbeiders. En dat gelukt zelfs in de metaalindustrie en machinebouw, waar de technische eischen, aan de arbeiders gesteld, het hoogst zijn.

En om nog eene aanhaling van Rathenau te geven:

„In alle werkplaatsen, waarin vele automatische machines opgesteld zijn, is het aantal der geschoolde arbeiders, draaiers, slotenmakers, zagers, gering tegenover dat der ongeschoolde arbeidskrachten, die na korten tijd „aangeleerd“ zijn. Zoo zijn in eene afdeling van eene elektrische fabriek bijna niets anders dan ongeschoolde arbeiders, die volgens verklaring van den meesterknecht, die daar werkt, vroeger bakkers, molenaars, kooplieden, koetsiers enz. waren.“ (bl. 49).

Wij willen met ons bewijsmateriaal niet ophouden, voor óók nog een bewijs uit het gebied van het kleinbedrijf te hebben gegeven, hoe ook daar zelfs reeds de geschoolde arbeider door den ongeschoolde wordt verdrongen.

Zoo lezen wij in een verslag van eene vergadering van de Duitsche Timmerlieden-Bond (Provincie Brandenburg) gehouden 27 December 1908, dat de Bondsvoorzitter Schrader er op wees, hoe door de ontwikkeling van de betonbouw de geschoolde arbeider door den ongeschoolde verdrongen wordt. „De arbeid komt meer en meer in handen van ongeschoolde arbeiders.“ „In Dusseldorf zelfs geheel en al“ („Vorwärts“, 29 December 1908).

Eene resolutie op deze zaak betrekking hebbende, die aangenomen werd, wijst er op, „dat de ontwikkeling van het bouwwezen steeds meer in de richting van den betonbouw gaat, zoodat een wezenlijk deel van de timmerarbeid, als balklagen, dakwelingen in hout enz. wegvallen.“

Men ziet dus, dat de praktijk verre „van met zeven-mijlslaarzen over deze abstractie heen te stappen“, zooals Vliegen meent, integendeel juist deze marxistische „abstractie“ volkomen heeft bevestigd.

Hoe komt Vliegen dan aan zijne dwaling? Hij ziet het bijzondere voor het algemeene aan. Ten eerste is in Nederland het groot-industrieële kapitalisme betrekkelijk jong, nog zeer gering van beteekenis. Het hierboven geschetste geldt dus voor Nederland nog niet in beduidende mate. De ontwikkeling van klein tot middelbedrijf, die gepaard kan gaan met hoogere eischen aan den arbeider gesteld, begint zich in ons land pas te voltrekken. De grootste metaalfabriek hier te lande heeft nog geen twee duizend arbeiders; stel daar tegenover Duitsche fabrieken met twintig duizend man! Het Nederlandsche bedrijf kan misschien nog toename van geschoolde arbeid vertoonen, de Duitsche groot-industrie bewijst zoo duidelijk de waarheid van het „Marxistische dogma“, dat zelfs een burgerlijk onderzoeker het niet loochenen kan.

Vliegen niets anders ziende, dan de *bijzonderheden* in zijn eigen klein landje, ziet die aan als *algemeenheid* in de kapitalistische ontwikkeling.

Doch nog eene andere bijzonderheid heeft Vliegen

op een dwaalspoor gebracht. Hij ziet dat in de haven „de bootwerker die met kranen en allerhande andere toestellen werkt, niet meer dezelfde is, als die vroeger niets meer behoefde te weten, dan hoe men een zak of een kist, of een mand op zijn nek moest nemen.“

Zeker, wat Vliegen hier mededeelt is juist. En hier hebben wij weer een typisch bewijs voor de dialectische ontwikkelingsgang der maatschappij. Maakt deze geschoolde arbeid tot minder geschoolde, zij maakt ongeschoolde arbeid tot eenigszins geschoolde. Maar juist de verdringing van de fysieke kracht van den arbeider door kranen, elevator, enz., dus dit werkelijk een weinig scholen van zijnen arbeid wordt voor hem een bron van ontzettende „verelending.“ Hier worden letterlijk honderden door iedere nieuwe machine overbodig gemaakt. Zoo deelt Dr. Hillich, een Duitsch professor, in zijn pas verschenen werkje over de ijzerindustrie mede, dat, *waar vroeger talloze arbeiders met de transport van het materiaal voor twee groote hoogovens bezig waren, dit thans mechanisch gebeurt en er nog slechts aan menschelijke kracht twee machinisten en één hulp noodig zijn* (bl. 36).

Zeker hier heeft de geschoolde arbeid de ongeschoolde verdrongen, maar tevens honderden arbeiders op de keien geworpen. Hier is het doordringen van den geschoolden arbeid *de ontzettendste degradatie van den arbeider*, zijne geheele overbodig-making.

Door slechts den enkelen blijvenden geschoolden arbeider te zien, de duizende verdrevenen echter niet te zien, dus door wederom het algemeene te vergeten en enkel op het bijzondere te letten, maakt Vliegen zich ook hier aan eene ontzettende dwaling schuldig.

Vliegen gebruikt in zijn artikel het woord abstractie in zijn huisbakken beteekenis als in tegenstelling met werkelijkheid, hij verwijt de marxisten het huldigen van dogma's, die de realiteit reeds lang tot absurditeit heeft gemaakt.

Reeds bij het eindigen van dit gedeelte durven wij gerustelijk den arbeider-lezer vragen, wie eigenlijk de realiteit niet ziet, wie in „abstracties“ bevangen is!

S. D. W.

Advertentiën.

Partijgenooten! leest dit even.

Hierbij bericht ik u, dat ik mij verplicht van iederen gulden Sigaren, die partijgenooten bij mij koopen **2½ cent** af te dragen aan de partijkas, tot steun voor onze verklezingsactie, boven de **5 pCt.** korting, die ik alreeds aan mijne cliënteel geef.

Uw dienstw.

S. H. PEPPER, Sigarenhandelaar,
Manégestraat 10, Amsterdam.
Engros. En détail.

Bewaar dit goed. Eenige kennisgeving.

W. C. HEMERIK,
SIGAREN-MAGAZIJN,
Haarlemmerstraat 186, LEIDEN.
LEVERT DOOR HET GEHEELE LAND
— ZONDER PRIJSVERHOOGING. —

VERSCHEENEN EN VERKRIJGBAAR BIJ E. LUDEL, N. ACHTERGRACHT 63, AMSTERDAM,

KARL MARX

ZIJN LEVEN EN WERKEN DOOR WILHELM LIEBKNECHT

MET EEN INLEIDING EN HISTORISCHE AANTEKENINGEN DOOR LUCOS

ONGEVEER 140 PAGINA'S - PRIJS INGENAARD f 0.50 - GEBONDEN f 0.75

PRIJS BUITEN AMSTERDAM (NA TOEZENDING VAN POSTWISSEL) ING. f 0.55; GEB. f 0.85.